

Γ. Διαίρῃνται εἰς ἀνήκοντας, ἢ μὴ ἀνήκον-
τας· καὶ μὴ ἀνήκοντές εἰσιν, οἳ μὴτε συνεισάγουστές,
μὴτε διωθῆντες ἀλλήλας· οἷον λευκόν, γλυκὺ,
φιλόσοφος, μουσικός.

Ἀνήκοντές εἰσιν, οἳ περ ἢ συνεισάγουσιν ἀλ-
λήλας. ὡς ἄνθρωπος, ζῶον· ἢ διωθῆτι, ἢ ἀν-
τίκεινται, ὡς λογικόν, ἄλογον· τῶν δὲ ἀντι-
κειμένων, τὰ μὲν ὡς τὰ πρό· τι ἀντίκεινται, οἷον
τὸ διπλάσιον τῷ ἡμίσει· τὰ δὲ ὡς τὰ ἐναντία,
οἷον τὸ κακὸν τῷ ἀγαθῷ· τὰ δὲ ὡς εἴρησιν, ἢ
ἐξιν, οἷον τυφλότις, ἢ ὄψις· τὰ δὲ ὡς κατέ-
φασις, ἢ ἀπόφασις, οἷον κάθηται, ἢ κίθηται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ΄.

Περὶ ὑποβολῆς, ἢ τοι ὑπόθεσεως τῶν ὄρων.

Πληρώσαντες τὸν περὶ τῆς ὑπογραφῆς, καὶ
διαίρεσεως τῶν ὄρων λόγον, μεταβαίνομεν
ἐπὶ τὴν σκέψιν τῶν ἰδιοτήτων τῶν αὐτῶν, ὧν κυ-
ριωτέρᾳ ἐσιν ἢ ὑποβολή, ἢ τοι ὑπόθεσις, ἢ τις
ἐστὶ λήψις, ἢ διορισμός, ἢ ὄρος ληφθῆ, ἢ μὴ
ληφθῆ, ἀντὶ τινὸς σημαينوμένων ὑπὲρ αὐτῶν· οἷον
ἢ φωνή, ἄρισον, τὴν δὲ δαίτα σημείνει, ἢ τὸν
μεσημβρινόν· εὐδέχεται μὲν τοι εἶπω τίθεσθαι
ἐν τῇ προτάσει, ὡς εἶδεν τῆτων σημείνειν, ὡς
εἶτις εἶποι, ἄρισον, εἶσι φων. ἢ τρισύλλαβος· οὐ
γὰρ εἰ ταῦθα ἐννοῶ τὴν δαίτα, ἢ τὸν μεσημβρι-
νόν χρόνον εἶναι τρισύλλαβον· εἶδ' εἶποι, τὸ ἄ-
ρισον ἐσιν ἡδὺ, ἀντὶ τῆς δαιτὸς λαμβάνεται, ἢ
χὶ δὲ περὶ τῷ χρόνῳ, κ.τ.λ.

Ε'φι.

Ἐφιστάται τὴν γνώμην δεῖ ὡς οἶόν τε μάλι-
 σα ἐπὶ τῇ ὑπόθεσει τῶν ὄρων· ὡσπερ γὰρ αἰφύ-
 σσει μόνον σημαντικαὶ φωναὶ, κατὰ συνθήκην ἑ-
 τερόν τι σημαίνουσιν, ἔτι καὶ πλείω σημαίνουσαι
 φωναὶ, ὑπὸ τῆς ἰδίας τῆ λέγοντος διανοίας ὀρί-
 ζονται, ἔτι, ἢ ἐκείνως ἐν ταῖς προτάσεσι ληφ-
 θῆναι.

Διαιρεῖται δὲ ἡ ὑπόθεσις καθ' ἑσὸν ἐνταῦ-
 θα ἀνήκει, α' μὲν εἰς ὑλικὴν, β' εἰδικήν· ὑπό-
 θεσις ὑλικὴ ἐστὶ λῆψις τῆ ὄρου ἀντ' αὐτῆ, ὡς ὅτε
 λέγομεν, ἄριστόν ἐστιν ὄνομα, τύπτω ἐστὶ ῥῆμα·
 εἰδικὴ δ' ἐστὶ, λῆψις τῆ ὄρου ἀντὶ τῆ κατὰ συν-
 θήκην σημαυομένου πράγματος· οἷον ὁ ἄνθρωπος
 ἐστὶ ζῶον λογικόν, τὸ ἄριστόν ἐστιν ἡδύ· εἶναι
 γὰρ ζῶον λογικόν προσήκει τῷ ἀνθρώπῳ τῷ
 λόγῳ τῆς φύσεως, ἢν παρίσῃσιν· εἶναι ἡδύ, κ.τ.λ'.

Ὑποδιαιρεῖται ἡ ὑλικὴ ὑπόθεσις εἰς ἐσω-
 τερικὴν, β' ἐξωτερικὴν· ἐσωτερικὴ μὲν ἐστὶ, λῆ-
 ψις τῆ ὄρου ἀντ' αὐτῆ κατὰ τὸ ἐνδοθεν αὐτῷ
 προσήκον, οἷον ἄνθρωπος ἐστὶ φωτὴ· ἐξωτερικὴ
 δὲ ἐστὶ λῆψις τῆ ὄρου ἀντ' αὐτῆ κατὰ τὸ κατὰ
 συνθήκην αὐτῷ προσήκον· οἷον ἄριστόν ἐστι φωνὴ
 ἢ σημαντικὴ· φιλῶ, ἐστὶ ῥῆμα ἐνεργητικόν.

Ὑποδιαιρεῖται β' ἡ εἰδικὴ εἰς ἀπλήν, καὶ
 προσωπικὴν· ἀπλή μὲν ἐστὶ, λῆψις ὄρου ἀντὶ τῆ
 οἰκείῃ ἀμέσῃ σημαυομένου, ἀλλὰ τρόπῳ ἑνός, β'
 τοιῶδε λέγω, καθ' ὃν μὴ δύνηται, πᾶσι τοῖς
 ὑφ' αὐτῇ τῇ φωνῇ περιεχομένοις προσάπτεσθαι.
 οἷον ὁ ἄνθρωπος ἐστὶν εἶδος· ὑπὸ γὰρ τῷ ἀνθρώ-
 πῳ

πω τελεί ὁ Πλάτων, ὁ Σωκράτης κ.τ.λ. οἷς ἔ
προσῆκει εἶδος εἶναι, ἀλλ' ἔν τῷ ἀνθρώπῳ τρό-
πῳ ἑνὸς εἰλημμένῳ.

Προσωπικὴ δὲ ὑπόθεσις, λῆψις τῆ ὄρη ἀν-
τὶ τῆ οἰκεῖα ἀμέσῃ σημανομένη, ἔ μὴν τρόπῳ
ἑνὸς ἀπλῶ, ἀλλ' ἔτι ὅπως, ὡς ἐκατὰ πάντων τῶν
ὑφ' αὐτὸ ἐννοεῖσθαι, οἷον ὁ ἀνθρώπος ἐστὶ ζῶον·
τὸ γὰρ ἀνθρώπος, ἐνταῦθα ἔ μόνον ἀντὶ τῆ ἀ-
πλῶ ἀνθρώπου, ἤτοι τῆ ἀνθρωπίνῃ εἶδῃ ὑποτί-
θεται, ἀλλ' ἔτι τῆ Πέτρου, Παύλου, κ.τ.λ. προ-
σῆκει γὰρ ταῖς εἶναι ζῶα.

Ἐπὶ διαιρεῖται ἡ εἰδικὴ ὑπόθεσις εἰς διανε-
μητικὴν, συλληπτικὴν, διωρισμένην, ἔ ἀδιόριστον
διανεμητικὴν ἐστὶ, λῆψις τῆ κοινῆ ἀντὶ τῶν ὑφ'
αὐτοῦ ὅπως, ὡς ἐκάσῳ αὐτῶν ἐπὶ μέρους εἰ-
λημμένῳ τὸ κατηγορούμενον ἐκεῖνο προσῆκειν, ὃ
ἔ πᾶσι προσῆκει· οἷον πάντες οἱ ἀπόστολοί εἰσιν
ἄγιοι· ἔ ὁ Πέτρος, ἔ ὁ Ἀνδρέας, ἔ οἱ λοιποὶ
εἰσιν ἄγιοι ἐπὶ μέρους εἰλημμένοι. Τριπλῆ δ' ἐ-
στὶν ἡ διανεμητικὴ ὑπόθεσις· ἀ. μὲν γὰρ λέγε-
ται διανεμητικὴ ἀπλῶς, ὅτι κατὰ πάντων τῶν κα-
τωτέρῳ τὸ ἀνώτερον κατηγορούμενον καταφάσκειται,
οἷον πάντες οἱ ἀπόστολοί εἰσιν ἄγιοι, πᾶν ζῶον ἐ-
στὶν ἔμψυχον.

Β'. Λέγεται διανεμητικὴ ἀρμόττωσα, ἐν ἣ
ἐξαιρεῖται ἐν τι, ἢ δεύτερον τῶν ἐν τῇ σημασίᾳ
τῆ ὄρη περιεχομένων· οἷον ἔ Ἀδάμ ἐστὶ πατὴρ
πάντων τῶν ἀνθρώπων, εὐθέως ἐννοεῖς, ἐνός ἑαυτοῦ
ἐξαιρημένῳ.

Γ'. Διανεμητική ἀγελῶς ὑποτιθεμένη δη-
λονότι ἀντὶ τινὸς ἀτόμῃ ἐλάσῃ εἴδῃ, ἢ γένους,
ὡς ὅτε λέγομεν, πᾶν ζῶον ἦν ἐν τῇ Κιβωτῷ τῆ
Νῶε.

Συληπτική δ' ἐστίν, ὅτε τὸ προσηχον τῷ
κοινῷ ὄρω, ἢ πᾶσι προσήκει τοῖς κατὰ μέρος ὑπ'
αὐτῷ· οἷον οἱ Ἀπόστολοι εἰσὶ δώδεκα· ἢ ἐπιφέ-
ρεται· ὁ Πέτρος ἄρα καὶ ὁ Ἀνδρέας εἰσὶ δώδεκα.

Διωρισμένη ὑπόθεσις ἐστὶ λήψις τῆ κοινῆ
ὄρε ἀντὶ τῶν ὑφ' αὐτῷ διαζευκτικῶς μὲν, ὠρι-
σμένως δέ σιλημμένων· οἷον ὁ μαθητὴς ἀναγινώ-
σκει, τὸ πλοῖον πλέει· ἢ γὰρ ἐστὶν ὁ νῆς, πάν-
τα μαθητὴν ἀναγινώσκειν, ἢ πᾶν πλοῖον πλέειν, ἀλ-
λά τινὰ μαθητὴν· ὠρισμένως ἀναγινώσκειν, τὸ
πλοῖον ὠρισμένως πλέειν· ἄτινα πλοῖον καὶ μα-
θητὴς τῷ μὴ ὑποτυπῆσθαι τίνα εἰσιν, ἢ πρότασις
διαζευκτικῶς ἀληθεύει, τῆτο δηλονότι, ἢ ἐκεῖνο
τὸ πλοῖον πλέει, ἔτος, ἢ ἐκεῖνος ὁ μαθητὴς
ἀναγινώσκει.

Ἀόριστος ὑπόθεσις ἐστὶ λήψις τῆ κοινῆ ὄρε
διαζευγμένως ἀντὶ τῶν ὑφ' αὐτῷ, ἀντ' ἕδενός μὲν-
τοι διωρισμένως, οἷον ἵππος ἀναγκαῖός ἐστι πρὸς
τὸ ἵππεύειν, ἀφ' ἧ ἢ ἐκ ἕξεσις ἐπιφέρειν, ἄρα
ἔτος, ἢ ἐκεῖνος ἀναγκαῖος, ἀλλὰ μόνον ἀδιο-
ρίσως.

Κᾶν τῆτω διενήνοχεν αὐτῇ τῆς διωρισμένης,
ὅτι ἐν τῇ ὠρισμένῃ ὑπόθεσι, ὅτε γίνεσθαι κά-
θοδος διανεμητική, ἀφικνέμεθα τέως ἐπίτι, καθ'
ἢ ὠρι.

ἔωρισμένως ἢ πρότασις ἀληθεύει, οἷον ἐρχόμεθα ἐπί τι πλοῖον, ὅπερ ὥρισμένως πλέει· ἐπί τινα μαθητὴν, ὃς ὥρισμένως ἀναγινώσκει· ἐν δὲ τῇ ἀσρίσῳ ἑδέποτε ἀφικνήμεθα ἐπί τι, καθ' ἃ ὥρισμένως ἢ πρότασις ἀληθεύει.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ.

Περὶ ἀνόδου καὶ καθόδου τῶν ὄρων.

Ανόδος μὲν λέγεται ἢ ἀπὸ τῶν κάτω πρὸς τὰ ἄνω· καθόδος δὲ, ἢ ἀπὸ τῶν ἄνω πρὸς τὰ κάτω ἐπέλευσις. κατὰ μεταφορὰν δὲ προσάπτονται καὶ τοῖς ὄροις· ὅτε μὲν γὰρ ἀπὸ τῶν μερικῶν ἀναβαίνομεν ἐπὶ τὰ καθόλα, ὅτε δ' ἀνάπαλιν ἀπὸ τῶν καθόλων ἐπὶ τὰ μερικὰ καταβαίνομεν.

Ὑπογράφεται τοίνυν ἢ τῶν ὄρων ἀνόδος, ὅτι ἐστὶν ἀπὸ τῶν κατὰ μέρος ὄρων ἀρχέντως ἀπηριθμημένων ἐπὶ τὰ καθόλα ἀνάβασις· οἷον ὁ Πέτρος ἐστὶν ἅγιος· ὁ Ἀνδρέας ἐστὶν ἅγιος, καὶ οἱ λοιποὶ εἰσὶν ἅγιοι· πάντες ἄρα οἱ Ἀπόστολοι εἰσὶν ἅγιοι· εἴρηται, ἀρχέντως ἀπηριθμημένων, ὅτι ἑνὸς μόνου μερικῆ ἑλλείποντος, ἢ ἀνόδος ὑγιῆς ἔχει· καθόδος δὲ ἐστὶν, ὅτε ἀπὸ τῆ καθόλου ὄρου, ἐπὶ τὰ κατὰ μέρος ἐρχόμεθα, οἷον ἅπαντες οἱ Ἀπόστολοι εἰσὶν ἅγιοι, καὶ ὁ Πέτρος ἄρα, καὶ ὁ Ἀνδρέας, καὶ οἱ λοιποὶ εἰσὶν ἅγιοι· πᾶς ἄνθρωπος ἐστὶ ζῶον· καὶ ὁ Σωκράτης ἄρα, καὶ ὁ Πλάτων, καὶ ὁ Ἀριστοτελής ἐστὶ ζῶον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ΄.

Περὶ τῶν λοιπῶν ἰδιοτήτων τῶν ὄρων.

Ἡ λοιπαὶ τῶν ὄρων ἰδιότητες ἕξ εἰσιν, ὧν ἡ
 α'. λέγεται ἑκτασις, ἔστι δ' ὅτε ὁ ὄρος ἔκ-
 τείνεται ἐν τῇ ὑπόθεσει, εἰμὴ ἐπὶ τὸν χρόνον
 τὸν διὰ τῆ συνδέσμου σημαίνομενον, οἷον ὁ Πλά-
 των ἀναγινώσκει τὸ Πλάτων ὑποτίθεται ἀντὶ
 τῆ Πλάτωνος τῆ ὑπάρχοντος κατὰ τὸν ἐνεσῶτα
 χρόνον, ὃν τὸ ἀναγινώσκει σημαίνει· λέγεται
 δὲ ἑκτασις ὅτι ὁ ὄρος ἔτ' ἐκτείνεται, ἔτε συ-
 ζέλλεται.

Ἡ δευτέρα λέγεται ἑκτασις, καὶ ἔστιν ὅτε
 ἐπὶ τῆ χρόνου τῆ διὰ συνδέσμου σημαίνοντος, ἐπὶ
 ἄλλον χρόνον ὁ ὄρος ἐκτείνεται, οἷον ὁ ἀνθρώπος
 ἐστὶ ζῶον, ἐστὶ θνητός· τὸ, ἐστὶ σημαίνει δήπερ
 τὸ ἐνεσῶς, τὸ ἀνθρώπος μέντοι ἐκτείνεται ἐπὶ
 πάντα τὰς ἀνθρώπους, οἳ ἦσαν, εἰσὶ, καὶ ἔσονται.

Τριπλῆ δ' αὕτη ἡ ἑκτασις· ἡ γὰρ ὁ ὄρος μό-
 νον εἰς διαφόρους χρόνους ἐκτείνεται, οἷον ὁ Πλά-
 των λαλεῖ, τῆτεςιν ὁ Πλάτων, ὅς ἐστι νῦν, καὶ
 μετὰ ταῦτα ἔσαι λαλεῖ· ἐν ταύτῃ τῇ ἐκτάσει
 τὸ, Πλάτων, ἔκ ἐκτείνεται κατὰ τὸ αὐτῆ ση-
 μαινόμενον, ἀλλὰ κατὰ τὸν χρόνον· ἡ ἐκτείνεται
 ὁ ὄρος κατὰ τὸ αὐτῆ σημαίνομενον, οἷον ἀσεβεῖς
 ἔκ ὄφονται Θεόν τὸ, ἀσεβεῖς, ἐπὶ πάντα ἐκτείνε-
 ται τὰς ἀσεβεῖς, οἳ ἦσαν, εἰσὶ, καὶ ἔσονται· ἡ
 ὁ συγκεκριμένος ὄρος ἐκτείνεται ἐπί τε τὸν χρό-
 νον, καὶ τὰ σημαίνοντα εἶδη, οἷον τὸ λευκὸν ἢ
 μέ-

μέλαν, τῷ τὸ ὑποκείμενον, ὃ νῦν ἔσχηκε τῆς
λευκότητα πρὸ τῆ ἦν μέλαν.

Γ. ἐσὶν ἡ συζολή, ἣτις ἀντίκειται τῇ ἐκ-
τάσει· ἐσὶ δὲ ζένωσις τῶ ὄρη ἀπὸ μείζονος εἰς
ἐλάττω σημασίαν· γίνεται δὲ τετραχῶς· α'.
μὲν διὰ προσδήκης κατωτέρη ἐπὶ τὸ ἀνώτερον,
οἷον το ζῶον, ὁ ἄνθρωπος, ἐσὶ λογικόν· τὸ ζῶον
κατ' αὐτὸ πάντα σημαίνει τὰ ζῶα, διὰ τῆ ἄν-
θρωπος μόντοι ἐπὶ τὸ λογικόν μόνον ζῶον συ-
ζέλλεται· β'. διὰ προσδήκης ἐπιθέτη, οἷον ἄν-
θρωπος ἀνδρείος μάχεται. γ'. διὰ προσδήκης πτώ-
σεως πλαγίας, οἷον ὁ οἶκος τῆ Σωκράτῃς ἐμπέ-
φρηται· δ'. διὰ ἀναφορικῆ ὅς, ἡ, ὃ, οἷον ἄνθρω-
πος, ὅς ἐκ ἐπορεύθη ἐν βαλῆ ἄσεβων, σωθήσε-
ται· κ' ἐτι διὰ προσθέσεως ἐτέρη ἐσιασικῆ, οἷον
ὁ βασιλεὺς Ἀλέξανδρος ἦλθεν.

Γ' εἶον δὲ, ὅτι καταφατικῶς μὲν ἀπὸ μὴ συ-
νεζαλιμένῃ ὄρη, ἐπὶ συνεζαλιμένον ὑγιῶς συλλο-
γισζόμεθα· οἷον πᾶς ἄνθρωπος θνήσκει, κ' ὁ σο-
φὸς ἄρα θνήσκει, κ' ὁ ἀνδρείος, κ.τ.λ'. ἔχι δὲ
ἀνάπαλιν· ἢ γὰρ ὑγιῶς λέγεται, ἄνθρωπος ἀν-
δρείος μάχεται, ἄρα πᾶς ἄνθρωπος μάχεται·
ἀποφατικῶς δὲ, ἀπὸ συνεζαλιμένῃ ὄρη ἐπὶ μὴ
συνεζαλιμένον, οἷον ἄνθρωπος ἀνδρείος ἐκ ἀναγι-
νώσκει, ἄρα ἢ πᾶς ἄνθρωπος ἀναγινώσκει· ἀνά-
παλιν δ' ἢ, πᾶς ἄνθρωπος μάχεται, ἄνθρωπος
ἄρα ἀνδρείος ἢ μάχεται, ἐκ ὄρθῶς ἐπιφέρεται.

Δ'. Ἰδιότης τῶν ὄρων ἡ μείωσις, ἣτις ἐσὶν,
ὅτε διὰ προσδήκης τινὸς λέξεως κωλύεται ὁ ὁ-

ρος, ἐφ' ᾧ μὴ ἐντελῶς σημαίνει, ὡς ἂν αὐτὰς μόνον σημαίνοιεν, οἷον ὁ Αἰθίοψ ἐς λευκὸς κατὰ τὰς ὀδόντας· τὸ γὰρ κατὰ τὰς ὀδόντας κωλύει τὸ ἐντελῶς, τὸ λευκὸν σημαίνειν.

Ε'. Λέγεται ἀλλοτριώσεις, ἧτις ἐς διαπροθήκης τινὸς φωνῆς ἀπὸ τῆς κυρίας εἰς μὴ κυρίας σημασίας μεταθέσις, οἷον λέων λίθινος, ἄνθρωπος γεγραμμένος· λαλεῖ· ἡ γὰρ φωνὴ λέων, καὶ ἄνθρωπος, διὰ τῆς φωνῆς, γεγραμμένος, καὶ λίθινος, ἀπὸ τῆς κυρίας σημασίας ἐπὶ τὴν μὴ κυρίαν μεταφέρεται.

Σημείωσαι δὲ, ὅτι ἐν τοῖς ἀλλοτριωμένοις ὄροις ἐξ ἑνὸς εἰς ἕτερον ἔκ ἐπιφέρεται· οἷον ἐς λέων λίθινος· ἄρα ἐς λέων· τὸ γὰρ λέων ἀπλῶς εἰρημένον, ἀντὶ τῆς ἀληθείας ὑποτίθεται λέοντος, ἔτ' ἀνάπαλιν, ἐς λέων, ἄρα λέων λίθινος.

ς'. Τελευταῖον ἡ ὀνομασία, καθ' ἣν ὄρος τις ἕτερον ἐπονομάζει, διδὸς αὐτῷ τὴν ἑαυτῆς ὀνομασίαν, οἷον Ὁμηρος ἦν σοφός, τὸ σοφός προσάπτει τὸ αὐτῆς εἰδικὸν σημαίνον τῷ ὄρω Ὁμηρος, ὃν καὶ ἐπονομάζει σοφόν· αὐτὴ δ' ἡ ὀνομασία ταῦτόν ἐς τῆς κατηγορίας· πάντων γὰρ κατηγορούμενον τὸ ὑποκείμενον ἐπονομάζει.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΒ΄.

Περὶ Ὀρισμῆ καὶ τῶν ἀναγκαστῶν αὐτῶ περι-
στάσεων.

Τῆς α΄ τῆ νοῦς ἐπινοίας εἶναι τὸν ὀρισμὸν οἱ
πλείστοι τῶν λογικευομένων ἐθέλουσιν, ἅτε
δὴ ὄρον συμπεπλεγμένον, ὅς δὴ ὑπὸ τὸν ὄρον
σάπτεται, ὡς τὰ εἶδη ὑπὸ τὸ οἰκεῖον γένος· ἔ-
στι δ' ὀρισμὸς κατ' Ἀριστοτέλην λόγος ὁ τὸ τί ἦν
εἶναι σημαίνων, ἢ σαφέστερον εἰπεῖν, λόγος σύν-
τομος δηλωτικὸς τῆς φύσεως τῆ ὀριστῆ· τὸ μὲν ἐν
λόγῳ ἐνταῦθα, ὡς γένος εἴληπται· ὁμοίως γὰρ
τοῖς ἄλλοις ἐφαρμόττει λόγους· τὸ δὲ σύντομος,
καὶ τὸ δηλωτικὸς τῆς φύσεως τῆ ὀριστῆ, συστατι-
κῶν διαφορῶν ἀποπληρῆσι τόπον· δι' αὐτῶν γὰρ
ὁ ὀρισμὸς διαφέρει τῶν ἄλλων λόγων, οἱ δηλωτι-
κοὶ τῆς φύσεως τῆ ὀριστῆ ἔχ' εἰσί.

Διαιρεῖται δὲ α΄ εἰς ὀρισμὸν τῆ ὀνόματος, καὶ
εἰς ὀρισμὸν τῆ πράγματος· ὀρισμὸς τῆ ὀνόματος
(ὅς καὶ ὀνοματώδης, καὶ ἔτυμολογικός, καὶ ἔτυμο-
λογία λέγεται) ἐστὶ λόγος τὴν φύσιν ἀναπτύσ-
σων τῆ ὀνόματος· οἷον ἡ Φιλοσοφία λέγεται φι-
λία σοφίας, φιλόσοφος, ὁ φιλῶν τὸν σοφὸν
Θεόν· ὀρισμὸς δὲ τῆ πράγματος ἐστὶν, ὁ τὴν τῆ
πράγματος φύσιν δηλῶν, οἷον ἀνθρωπός ἐστι ζῶον
λογικόν.

Β'. Διακρίνεται εἰς θετικὸν καὶ ἀποφατικόν· θετικὸς μὲν ἐστίν, ὃ διὰ θετικῶν κατηγορημένων ἀποδιδόμενος, οἷον ἄνθρωπος ἐστὶ ζῶον λογικόν· ἀποφατικὸς δὲ, ὃ διὰ κατηγορημένων ἀποφατικῶν ἀποδιδόμενος, οἷον ἢ ἄ. ὕλη ἐκ ἐστὶ τι, ἔτε ποσόν, ἔτε ποιόν, κ.τ.λ'.

Υποδιακρίνεται ὁ θετικὸς ὀρισμὸς εἰς ἐσιώδη καὶ ἐπυσιώδη (ὅς καὶ ὑπογραφικὸς λέγεται) ἐσιώδης ἐστίν, ὃ ἐκ τῶν ἐνόντων τῷ πράγματι ἐσιώδως δηλῶν τῆτο, οἷον ἄνθρωπος ἐστὶ ζῶον λογικόν· ὅτι ὁ ἄνθρωπος (ὃ ἐστὶ τὸ ὄρισόν) δηλῶται ἐκ τῶν ἐνόντων αὐτῷ ἐσιώδως, τῆ ζώου δηλαδή καὶ τῆ λογικῆ. Ἐπυσιώδης ὀρισμὸς ἐστίν, ὃ ὑπογράφων τὸ προτεθέν, ἢ δι' ἐσιώδους ἰδίας, ἢ καὶ συνδρομῆς διαφορῶν συμβεβηκότων, ἅπερ ὁμοῦ ἐδενὶ ἑτέρῳ προσήκει· οἷον ἐπὶ τῆ ἄνθρώπου, ἄνθρωπος ἐστὶ ζῶον γελασικόν· τὸ γὰρ γελασικόν ἐστὶν ἰδιότης μόνῳ ἰδιάζουσα τῷ ἀνθρώπῳ· παράδειγμα δὲ τῆ β'. ἄνθρωπος ἐστὶ ζῶον δίπην ἄπτερον· τὸ γὰρ εἶναι δίπην πλείστοις ζώοις συμβεβηκεν, ὁμοίως καὶ τὸ ἄπτερον ἑτέροις, ἅμα μὲντοι δίπην εἶναι καὶ ἄπτερον μόνῳ τῷ ἀνθρώπῳ προσήκει.

Προσέτι ὑποδιακρίνεται ὁ ἐσιώδης ὀρισμὸς, εἰς φυσικόν, καὶ μεταφυσικόν· καὶ φυσικὸς μὲν ἐστίν, ὃ ἐκ μερῶν φυσικῶν ἐσιωδῶν συντιθέμενος, ἢτοι ἐξ ὕλης, καὶ εἶδους συγκεείμενος, οἷον ἄνθρωπος ἐστὶ σῶμα ὀργανικόν, λογικῆ ψυχῆ εἰδοποιούμενον· μεταφυσικὸς δὲ ἐστίν, ὃ ἐκ μερῶν ἐσιωδῶν μετα-

φυσικῶν, γένεσι δηλαδὴ καὶ διαφορᾶς συγκείμενας, οἷον ἄνθρωπος ἐστὶ ζῶον Λογικόν.

Μέρη δὲ μεταφυσικῶς λέγεται, τὰ μὴ χωριζόμενα δήπερ ἀλλήλων πραγματικῶς· ἐννοῦνται μὲντοι ὑπὸ τῆς ἡμετέρας νοῦς, ὡπεὶ ἀληθῶς εἶεν διηρημένα, καὶ συνάπτοιτο ἀλλήλοις εἰς σύσασιν τῆς ὅλης, ὡν τὸ μὲν γένος, τὸ δὲ διαφορὰ λέγεται.

Κάκεινο δέον εἶδέναι, ἢ φησὶ Κορυδαλλεύς, ὅτι λαμβάνονται οἱ ὀρισμοί, ἢ ἐξ ὑποκειμένου τῆς ὀριζομένου, ἢ ἐκ τῆς τέλους, ἢ καὶ ἐξ ἀμφοῖν· ὑποκείμενον μὲν ἐστὶ, περὶ ὃ τὸ ὄριστον καταγίνεται· τέλος δὲ, ἢ σοχάζεται, καὶ ὃ βέλεται σκοπεῖν, ἐκ τῆς ὑποκειμένου μὲν ὡδί. Ἰατρικὴ ἐστὶ τέχνη περὶ τὰ ἀνθρώπινα σώματα καταγινόμενη· ὑπόκειται γὰρ ταύτη τὰ ἀνθρώπινα σώματα· ἀπὸ δὲ τῆς τέλους ἕως, Ἰατρικὴ ἐστὶν ὑγείας περιποιητικὴ· ἔργον γὰρ ταύτης, ἢ παρῆσαν φυλάξαι, ἢ ἀπῆσαν ἀνακαλέσασθαι τὴν ὑγείαν· ἐξ ἀμφοῖν δὲ, ὡς εἴ τις εἴποι, Ἰατρικὴ ἐστὶ τέχνη περὶ τὰ ἀνθρώπινα σώματα καταγινόμενη, περιποιητικὴ ὑγείας.

Ἐστὶ δὲ καὶ αἰτιώδης ὀρισμός, ὅς ἐστὶ δηλωτικός τῆς αἰτίας τῆς ὀριζομένου πράγματος· οἷον ἢ ἔκλειψις ἐστὶ παρέμπτωσις τῆς Γῆς μεταξὺ Ἡλίου, καὶ Σελήνης· καὶ ἢ βροντὴ, σβέσις πυρός ἐν ὕδατι· ἢ διαιρεῖται μὲντοι τῆς ἕστιώδους, καὶ ἐπεσιώδους· εἰ γὰρ ἐξ ἐνδογενῶν ἀποδίδεται αἰτιῶν, ὕλης δηλαδὴ καὶ εἶδος, ὑπὸ τὸν ἕσιώδη ἐνάγεται· εἶδὲ δὲ ἐ-

ξω-

ξωτερικῶν, ποιητικῆς δηλονότι ἔ τελικῆς, ὑπὸ τὸν ἐπυσιώδη.

Ἰνα δ' ὁ ὀρισμὸς ἐντελής εἴη, ἐπιζητεῖται ἂ ἀποδίδουσαι διὰ πλειόνων ὀρων· ὁ γὰρ ὀρισμὸς ἐςὶ λόγος, ὡς εἴρηται, ὁ δὲ λόγος, ὡς κατωτέρω εἴρησεται, ἐκ δύω συκέσῃκε τῆ λάχισον ὀρων.

Β'. Τῶν ἐν τῷ ὀρισμῷ παραλαμβανομένων ὀρων, τὸν μὲν εἶναι δεῖ κοινὸν τῷ τε ὀριζομένῳ, ἔ ἄλλοις, ὅς ἔ γένος ἤκαστε· τὸν δὲ, ἰδιάζοντα, συσατικόν, ἔ διαιρετικὸν τῆ ὀρισῆ ἀπὸ τῶν ἄλλων· ὅς καὶ διαφορὰ λέγεται· οἷον ἄνθρωπος ἐςὶ ζῶον λογικόν· τὸ μὲν ζῶον, γένος, τὸ δὲ λογικόν, διαφορὰ ἐςὶ.

Σημειωτέον δὲ, ὅτι ὀρισμὸς ἀποδίδεται ἔ διὰ κορρωτέρη ἔ ἐμμέσῃ γένεσ, οἷον εἴτις ὀρισαιτο τὸν ἄνθρωπον εἶναι ἐσίαν λογικὴν· βέλτισον μέντοι αὐτὸν ἀποδιδόναι διὰ προσεχῆς ἔ ἀμέσῃ γένεσ, ὀποἷόν ἐςὶ τὸ ζῶον πρὸς τὸν ἄνθρωπον.

Γ'. Τὸ κοινὸν κατηγορούμενον προτίθεσθαι χρῆ τῆς διαφορᾶς· ἄνδ' ὦν λεκτέον, ἄνθρωπος ἐςὶ ζῶον λογικόν, ἐχὶ δὲ ἄνθρωπος ἐςὶ λογικὸν ζῶον· αἴτιον δὲ, ὅτι τὸ μᾶλλον καθόλῃ κατηγορούμενον, δεόν προὑποτίθεσθαι τῆ ἥττον καθόλῃ, ἔ μάλισα τῶν τῆς ἐσίης συσατικῶν, ἀδιαφορον ὄν αὐτὸ διορισθῆναι ὑπ' αὐτῶν· ἔ ὅτι τὸ γένος, ὑλης τόπον ἐπέχει· εἶδης δὲ, ἠ διαφωρά.

Δ'.

Δ'. Τὸν ὀρισμὸν εἶναι σαφέστερον, καὶ μᾶλλον ἐγνωσμένον τῷ ὀριστῷ· ἔτι γὰρ ἂν ἄλλως ἠδύνατο δηλωῶσαι τὸ πρᾶγμα, ὅθεν ἐπεὶ ὁ ὀρισμὸς ἐστὶ δηλωτικὸς τῷ ὀριζομένῳ, διὰ τῶν σαφεστέρων πάντως ἀπυδοτέας, καὶ τῶν καθ' αὐτὸ λεγομένων, καὶ συνωνύμων, ἀλλὰ μὴ διὰ τῶν κατὰ μεταφορὰν λεγομένων, ἢ ὁμωνύμως σημαντικῶν, καὶ ἀμφιβόλων.

Ε'. Ἀντιτρέφειν τὸν ὀρισμὸν πρὸς τὸ ὀριστὸν· οἷον εἰ ὁ ὀρισμὸς τῷ ἄνθρωπῳ ἐστὶ ζῶον λογικόν, ὀφείλει ἐπιφέρεισθαι, ἔστιν ἄνθρωπος, ἄρα ζῶον λογικόν· ἔστι ζῶον λογικόν, ἄρα καὶ ἄνθρωπος.

ς'. Μὴ πλεονάζειν μήτε ἐλλείπειν ταῖς λέξεσι· διὰ γὰρ πλεονασμῷ, καὶ ἐλλείψεως γίνεται τὸ μὴ ἀντιτρέφειν· καὶ ἢ μὲν προδήχῃ ἔλλειψιν τῶν πραγμάτων ἐργάζεται· ἢ δ' ἀφαιρέσει, πλεονασμὸν· καὶ ἔτις ἀμφοτέρωθεν ἀτελής ὁ ὀρισμὸς γίνεται· οἷον εἴτις εἴποι, πλεονάσας, ἄνθρωπος ἐστὶ ζῶον λογικόν, ζῆτητόν, καὶ ἐπιστήμῃ δεχτικόν, γραμματικόν, ἔλλειψιν τῶν πραγμάτων ἐποίησεν· ἔτι πάντας γὰρ ἄνθρωπος τῷ ὀρισμῷ συμπεριέλαβεν, ἀλλὰ μόλις τὰς γραμματικὰς· εἰδὲ πάλιν ἐλλείψας ταῖς λέξεσιν, ἐρεῖ τις, ἄνθρωπος ἐστὶ ζῶον λογικόν ζῆτητόν, ἐπλεόνασε· συμπεριέλαβε γὰρ τοῖς ἀνθρώποις κατὰ τὸν ἑλληνικὸν ὕψλον, καὶ τὰς μακράωνας νύμφας.

Ζ'. Τὸν ὄρισμόν εἶναι βραχὺν καθ' ὅσον οἷόν τ' ἐστίν, αἰεὶ μέντοι τῆς σαφηνείας φυλαττομένης· ταύτης ἕνεκα τῆς βραχύτητος, ὁ ἄνθρωπος ὀρίζεται ζῶον λογικόν· δυνάμενος ὀρίζεσθαι, ὅτι ἐστίν ἕστια ἔμφυχος σωματικὴ αἰσθητικὴ λογικὴ· ἐξ ὧν δῆλον, ὅτι ὁ ὄρισμός ἐστίν ἔντι τῶν κυριωτέρων πρὸς τὰς ἐπιστήμας ὀργάνων· δι' αὐτῆ γὰρ τὴν φύσιν, ὡς εἴρηται, τῶν ὄντων ἀκριβῶς ἰσχυλάτῃμεν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΓ'.

Περὶ διαιρέσεως, καὶ τῶν ἀνηκεσῶν αὐτῇ περιελάσεων.

Η' διαίρεσις ἐστὶ διανομὴ τῆ ἔχοντος μέρη εἰς αὐτὰ ταῦτα· οἷον ὁ ἄνθρωπος διαιρεῖται εἰ ψυχὴν, καὶ σῶμα· τρεῖς τοιγαρῶν εὐρίσκεισθαι δεόν ἐν οἰαδηποτῆν διαιρέσει, τὸ διαιρέμενον, ἢ διαίρεσις, καὶ τὰ διαιρῶντα μέρη· διαιρέμενόν ἐστὶ τὸ ὅλον, ὃ διαιρεῖται, οἷον ἄνθρωπος· διαιρῶντα μέρη εἰσὶν, αὐτὰ τὰ μόρια, εἰς ἃ ἢ διαίρεσις ἀποτερματίζεται, οἷον ἢ ψυχὴ καὶ τὸ σῶμα, διαίρεσις δὲ, ἢ διανομὴ τῆ ὅλης.

Διχῶς δὲ ἢ διαίρεσις θεωρεῖται, καθ' αὐτὸ, καὶ κατὰ συμβεβηκός, καὶ τῆς μὲν καθ' αὐτὸ διαιρέσεως τρεῖς εἰσὶ τὰ μέρη, ὧν τὸ α'. ἐστὶ τὸ τῆ γένους εἰς εἶδη. β'. τὸ τῆ ὅλης εἰς μέρη· καὶ γ'. τὸ τῆς φωνῆς εἰς διάφορα σηκινάμενα.